

Minnesanteckningar Partsgemensamt forum 27 april

Inledning

Mötet inleddes av ordförande Matilda Wärmark, Kulturdepartementet, och vice ordförande Charly Wassberg Borbos, Civos. Wärmark gick igenom syftet med PGF och ramarna för PGF:s uppdrag. I de styrdokument som reglerar arbetet med PGF, som propositionen *En politik för det civila samhället* ([Prop. 2009/10:55](#)) och arbetsordningen för PGF 2022, framgår att syftet med forumet är att följa upp politiken för det civila samhället. Det mål som ska följas upp är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta mål ska följas upp utifrån de sex principer som formulerats.

De temaförslag som diskuterades under det konstituerande mötet utgick från förslag som inkommit från deltagare via utvärderingar och nomineringar till PGF 2022. Dessa temaförslag kopplades sedan ihop med de principer vars innebörd och beskrivning gick att relatera till det specifika temat. Detta för att tydliggöra hur dialogen i PGF är ett sätt att följa upp politiken för det civila samhället. Om planeringsgrupperna, i arbetet med att avgränsa och specificera det tematiska området, har svårt att koppla an till de angivna principer kan man vidga blicken och se över om det finns andra principer som kanske blivit mer relevanta.

I PGF är syftet att lyfta erfarenheter och kunskaper samt tydliggöra parternas roller och förutsättningar, men forumet i sig fattar inte beslut. Däremot är meningen att diskussionen ska tas vidare internt inom de organisationer som representeras i PGF, där Regeringskansliet återrapporterar till den politiska ledningen samt till andra delar av Regeringskansliet som berörs. Wassberg Borbos konstaterade att inte bara Regeringskansliet är ansvariga för att föra dialogen i PGF vidare. Civilsamhället kommer i framtiden att få möjlighet att presentera hur man tagit dialogen från ett PGF vidare inom den egna organisationen. Detta kommer att ske både via utvärderingen men också under kommande PGF-möten.

Introduktion med planeringsgruppen

Planeringsgruppen har bestått av Natassia Fry, Kompis Sverige; Ruben Westfelt, Kulturdepartementet; Saia Said, Malmö mot diskriminering; Bojan Brstina, Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS); Emil Plisch, Justitiedepartementet; Patricio Ruiz Vergara, Stiftelsen Friends, med stöd från Mattis Ekestaf, NOD.

Planeringsgruppen inför PGF-mötet hade begränsat temat till att handla om civilsamhällets roll i arbetet för mottagande och integration samt hur det offentliga och civilsamhällets organisationer kan dela på det ansvaret och arbeta tillsammans. Detta utifrån den mångfald och mångsidighet som finns inom den civila sektorn, samt den kvalitet som civilsamhällets särart utgör.

Till mötet hade Vanja Bardh Olsson från Justitiedepartementet bjudits in för att presentera departementets kontinuerliga samarbete och dialog med civilsamhället i relation till integrationsarbetet, och även lyssna in deltagarnas medskick senare under mötet. Justitiedepartementet har sedan flera år tillbaka en dialogcykel med civilsamhället där de tillsammans med en arbetsgrupp från civilsamhället tar fram en ordning som innehåller ett samråd per

år, där ansvarigt statsråd deltar. Dialogcykeln inbegriper också minst två sakråd per år om aktuella frågor behöver fördjupas vidare. I dessa deltar statssekreterare Elin Almqvist.

Kulturminister Jeanette Gustafsdotter

Kulturminister Jeanette Gustafsdotter deltog för att berätta om regeringens prioriteringar och värdet av civilsamhällets insatser för integrationen. Civilsamhället utgör en grundpelare i demokratin och ett gemensamt forum för dialog är ett viktigt verktyg för uppföljningen av politiken.

Ministern menade att dagens tema är ett mycket angeläget ämne. Genom en välfungerande integration kan vi också minska segregationen och öka tilliten i Sverige. I mottagandet av de som söker sig från Ukraina har civilsamhället en stor roll. Civilsamhället är en bärande kraft när samhället är i en kris vilket vi sett under exempelvis pandemin samt flyktingmottagandet 2015-2016.

Regeringen har genomfört en rad insatser i relation till situationen i Ukraina. Under senaste månaderna har regeringen bland annat genomfört sakråd för att inhämta civilsamhällets och trossamfundens perspektiv på frågor kring boende samt samverkan med kommuner i arbetet med mottagandet. Ytterligare sakråd planeras inom kort. Regeringen har fördelat 30 miljoner kronor till Röda Korset, Rädda Barnen, Svenska kyrkan och Sveriges kristna råd för att arbeta med humanitära insatser i mottagandet. I vårändringsbudgeten föreslog regeringen att tillföra 70 miljoner kronor till civilsamhället humanitära insatser. Regeringen har även gett MUCF i uppdrag i att sprida information som rör civilsamhället och situationen i Ukraina samt gett NOD i uppgift att ta fram lägesbilder.

Ministern konstaterade att det inte bara är det omedelbara mottagandet som ska fungera, civilsamhället är också viktiga i att bryta utanförskap, öka integration och minska segregation - lokalt och nationellt. Civilsamhället bidrar med betydelsefulla verksamheter och skapar kontakter mellan människor av olika bakgrund.

Bojan Brstina, SIOS

Bojan Brstina från SIOS delade med sig av personliga perspektiv på integrationsinsatser och integrationsfrämjande verksamhet. Brstina benämnde de offentliga insatserna som han erfart under sina första år i Sverige men belyste den parallella integrationsresan som startade genom en serbisk kulturförening. I denna förening skedde möten med individer som kunde dela med sig av sina erfarenheter som bidrog till den egna integrationsprocessen. Brstina blev senare invald i föreningens styrelse vilket blev en första skola i den demokratiska strukturen. Detta följdes av ett fortsatt och fördjupat engagemang inom olika delar av civilsamhället som ledde till berikande erfarenheter på olika sätt, inte minst i det demokratiska hantverket. Brstina konstaterade att civilsamhället på olika sätt främjat och erbjudit en arena för hans intresse och engagemang, allt ifrån antidiskriminering till idrott. Civilsamhället öppnade dörrar som annars varit stängda och erbjöd möjligheter till ansvar, så som styrelsearbete och arbetsgivaransvar. Detta blev en grund i att förstå och bli en del av samhället men också ett sätt att hitta egna verktyg till den egna integrationen.

Brstina konstaterade att etniska organisationers existens ifrågasätts, där vissa hävdar att dessa borde avfinansieras. Det kan tolkas som att viss kultur inte borde finnas som ett gemensamt intresse att organisera sig kring. Etniska organisationer huserar under arbetsmarknadsdepartementet och inte Kulturdepartementet, vilket signalerar att etnisk organisering är en fråga om arbete och inte en fråga om kultur och demokrati.

Brstina ser ändå en positiv utveckling, bland annat genom NOD, Civos och Ideell kulturallians, där den etniska organiseringen får tillträde till gemensamma forum med resterande civilsamhälle. I dessa forum finns också en gemensam förståelse. Därav är det viktigt att kontakten mellan civilsamhällets organisationer fördjupas och består, och att det inte uppstår stuprör. Integrationsfrågan är i grunden en fråga för alla och en samhällsbärande/byggande fråga.

Kulturministern tackade för en gripande och lärorik dragning och konstaterade att det är viktiga aspekter att ta med sig framöver. Etniskt grundade organisationer är en del av civilsamhället i Sverige och kulturer berikar varandra, vilket också bidrar till integration och minskning av segregation. Ministern belyste också att trots att olika frågor ligger hos olika departement så sker det samverkan och samtal däremellan, på olika nivåer.

Redovisning av gruppdiskussioner

Hur ser förutsättningarna ut för civilsamhället och det offentliga möjligheter att bidra till snabbare integration redan genom insatser för det direkta mottagandet? Hur ser behoven ut och vilka hinder finns? Hur kan detta skilja sig på lokal, regional och nationell nivå?

- Vad kan regeringen göra?

Upplevelsen är att civilsamhället sedan 2015-2016 ses som en seriös aktör att samarbeta med från det offentliga och utvecklingen sedan dess har skett åt rätt håll. Både genom att insatserna för mottagande som genomförs har blivit bättre men också samverkan med civilsamhället. Offentliga tjänstepersoner på lokal nivå ser värdet i en bra samverkan, om än med viss skillnad mellan kommunerna.

Verksamheter som får bidrag för en viss aktivitet kan inte ställa om för att istället arbeta med att hjälpa de människor som nu är i kris, trots att verksamheten befinner sig inom en arena där man har lätt för att plocka upp människor som är behövande. Detta eftersom de aktiviteter som bidraget var avsett till måste genomföras enligt den ursprungliga planen för att inte förlora finansieringen.

IOP:er togs upp som ett bra tillvägagångssätt när mindre medel krävs för en mindre insats, som ändå kan ge stora resultat. Det är efterfrågat att offentliga aktörer, när det finns skäl till det, använder sig av detta som alternativ istället för att gå igenom ordinarie bidragsstrukturer. Detta gäller exempelvis på lokal nivå för att kompetenshöja de föreningsaktiva i vissa situationer.

Regeringen bör bli bättre på att inte enbart fokusera på större organisationer. Där kan regeringen upprätta effektiva samordningsorgan så att även mindre aktörer kan få verka tillsammans. Det finns dock en förståelse för att det kan vara en ansvarsfråga i relation till att lägga viktiga uppgifter på civilsamhället i krissituationer, eftersom det också måste finnas ansvarsmekanismer som garanterar att verksamhet blir genomförd. En lärdom från pandemin är att samverkan och samordningen av samverkan från offentligt håll har underlättats genom digitala verktyg.

- Vad kan civilsamhället göra?

Det upplevs oklart bland deltagarna hur samverkan inom det civila samhället sker och många behöver förbättra detta arbete. Det kan dock uppstå en viss konkurrens när flera organisationer verkar inom samma område eftersom man ofta konkurrerar om medel. Detta försvårar samarbetet och fokus försvinner från syftet och ändamålet.

- Vad kan parterna göra tillsammans?

Parterna kan tillsammans se till hur civilsamhället kan komplettera det offentliga när det kommer till organisationsformer och strukturer. Ett exempel som lyftes var vart vänder man sig efter kontorstid när kommunernas tjänstepersoner gått hem. Där kan parterna föra ett samtal kring hur man kan samverka och kompensera/komplettera varandras insatser. Det samma gäller i utnyttjandet av redan befintlig kompetens inom såväl offentlig sektor som civilsamhälle och hitta strukturer för en lyckosam resursfördelning.

En grupp efterfrågade en gemensam strategi i relation till krishanteringen. Utan en gemensam plan blir det snarare punktinsatser på olika områden och vid olika tidpunkter. Det uttrycktes ett behov av en överblick över vilka insatser som genomförs vart och när, både lokalt, regionalt och nationellt. Där efterfrågas att en aktör som kan ge en övergripande bild.

Det konstateras att civilsamhällets arbete är viktigt i det direkta mottagandet men att det finns ett behov av att bättre synliggöra den bredd av insatser och verksamheter som finns. Där kan parternas hjälpas åt att hitta metoder för att effektivt visa upp den palett av aktiviteter som erbjuds. Även inom civilsamhället kan man stötta varandra i detta.

Hur ser förutsättningarna ut för civilsamhället och det offentliga att bidra till en fungerande integration också på längre sikt? Hur ser behoven ut och vilka hinder finns? Hur kan detta skilja sig på lokal, regional och nationell nivå?

- Vad kan regeringen göra?

På lokal nivå behövs en samordnande aktör för att skapa kontakt mellan organisationer men också för att möjliggöra för civilsamhället att visa upp och tillgängliggöra de olika aktiviteter och det stöd som erbjuds. Däremot har inte alla kommuner medel för detta, och där kan staten erbjuda stöd. En effekt av detta skulle vara att synliggöra civilsamhällets bredd och därmed bidra till integrationen.

En problematik lyftes kring att etablera ny verksamhet när det efterfrågas, särskilt när den verksamheten ligger utanför organisationen ordinarie område. Detta eftersom det sedan inte finns resurser att underhålla den nyetablerade verksamheten och den kompetens det kräver på längre sikt. Ett exempel togs upp där metoder tagits fram och utvecklats genom nationella medel som sedan behövt avvecklas på grund av att kommunen inte vågat ta steget att finansiera det lokala projekt som staten finansierat utvecklingen av. Därmed poängterades att det behövs en långsiktighet i relation till beprövande metoder. Ett generellt medskick var att regeringen behöver säkerställa förutsättningar för långsiktighet inom civilsamhället så att det finns kapacitet att accelerera och upprätta ny verksamhet när det väl behövs. Det konstaterades även att kunskapen inom offentlig sektor om civilsamhällets självständighet och värdet av civilsamhällets insatser behöver säkerställas på lång sikt.

Behovet av förutsättningar för fysiska mötesplatser lyftes. Framförallt inom segregerade områden är detta ett problem vilket leder till sämre förutsättningar för det lokala föreningslivet att verka. Den infrastrukturen måste finnas på plats och säkerställas.

- Vad kan civilsamhället göra?

Oavsett verksamhet kan aktörer inom civilsamhället bidra till ett sammanhang för människor och erbjuda nyligen etablerade svenskar ett kontaktnät. Detta är ett sätt att bidra till integrationen. En grupp diskuterade även möjligheten att istället fokusera på att aktivera redan etablerade svenskar från majoritetsbefolkningen till att engagera sig i integrationsfrämjande insatser. Gruppen konstaterade att om en stor mängd människor gör lite i vardagen kan det göra stor skillnad för integrationen.

Det poängteras återigen att samverkan inom civilsamhället är en förutsättning för ett långsiktig och enhetligt integrationsarbete. Däremot är samordning av civilsamhällets långsiktiga arbete med integration en fråga om personella resurser.

- Vad kan parterna göra tillsammans?

Upplevelsen var att det behövs ett gemensamt samtal kring vad vi har för gemensamma mål med integrationsarbetet. Detta för att kunna utveckla ett enhetligt och långsiktigt integrationsarbete.

Det är också av vikt att vi håller igång dessa dialoger och samverkansplattformar för att inte gå tillbaka och arbeta i vardera stuprör och för att det ska vara korta kontaktvägar när situationen kräver det. Både inom civilsamhället men också mellan civilsamhället och det offentliga.

Grundläggande logik påbjuder att samhällen som demografiskt präglas av mångfald även bör eftersträva mångfald inom sina institutioner för att dessa ska representera befolkningen och inte endast delar av den. Hur ser behoven ut idag och vilka hinder finns? Hur kan detta skilja sig på lokal, regional och nationell nivå?

- Vad kan regeringen göra?

Inom offentliga institutioner är det relativt tydligt hur en önskvärd, och ibland tvingande, uppdelning i relation till kön och ålder bör se ut. Det är mycket mer komplicerat än så när det kommer till etnicitet, och därför blir det en känsligare fråga. Däremot är det viktigt att prata med de som berörs, alltså de man inte lyckas attrahera eller nå. Detta gäller exempelvis i rekryteringsprocesser där vi tenderar att rekrytera personer som liknar oss själva.

- Vad kan civilsamhället göra?

Kunskapen om hur situationen med mångfald inom samhällets institutioner ser ut behöver synliggöras och där kan organisationer som jobbar mot diskriminering på arbetsmarknaden bidra till att öka myndigheters kunskap, för att i förlängningen underlätta bemötandet av detta.

Förutsättningarna för att skapa mångfald inom den egna organisationen ser ofta olika ut. Beror på verksamhetens ändamål är det lättare eller svårare att fylla målen för mångfald. Jobbar man med mångfald som sakfråga är det betydligt lättare, men är verksamheten exempelvis inriktad mot ett särskilt intresse där huvuddelen av målgruppen är män och där det finns separata sammanslutningar särskilt för kvinnor, så blir det svårare att motarbeta uppdelningen inom organisationen. Det kan dock underlättas genom att sätta upp specifika mål för arbetet med mångfald.

MUCF driver ett projekt där de ser över förutsättningar för bättre inkludering i civilsamhället som kommer att presenteras 17 maj. Om man upplever att man behöver stöd inom sin organisation kan dessa vara ett bra sätt att inhämta tips och råd.

- Vad kan parterna göra tillsammans?

Samverkan mellan parterna behövs för att synliggöra situationen, och parterna själva måste granska sin egen organisation i hur man rekryterar och hur man anpassar sig till sin målgrupp. Gemensamt för alla organisationer är att ju högre upp inom en organisation man tittar ju mindre mångfald blir det. Utfallet blir ofta att de som har privilegier från början ofta också fortsätter att vara privilegierade. För att motverka detta går det exempelvis att sätta upp mångfaldsmål som följs upp på ett strukturerat sätt.

Avslutande information

Presidiet tackade deltagarna och påminde om att svara på utvärderingen. Nästa PGF genomförs 4 oktober och temat är "Koden omsatt till vardag" där de tillhörande principerna är öppenhet och insyn, samt dialog.

Mattis Ekestaf, NOD, informerade om Forumkonferensen som genomförs 24 maj. Konferensen är en breddning av dialogen som förs i PGF och MUCF har i uppdrag att genomföra denna vartannat år. Samtliga deltagare ska ha mottagit en inbjudan.

Mötet avslutades.